

Tre-trinns bærekraftsvurdering for små og mellomstore bedrifter (SMB)

JUNI 2021

Hva er en tre-trinns bærekraftsvurdering?

Mange små og mellomstore bedrifter er opptatt med den daglige driften av virksomheten. Det kan derfor være utfordrende å prioritere virksomhetens omstilling til bærekraftig drift. Denne sjekklisten hjelper revisorer og rådgivere med å støtte sine SMB-kunder med å bygge en profil og bevissthet innenfor bærekraft. Den kan være et første skritt på veien for mer holdbare forretningsmodeller og til å oversette utfordringer til nye muligheter.

Denne sjekklisten er en oppfølging på vår publikasjon [SMB risikostyring: bærekraft \(2020\)](#). Vi oppfordrer brukerne til å justere og ta hensyn til utviklingen innenfor bærekraft, markedets og myndigheters forventninger og ulike små og mellomstore bedrifters behov.

Hvorfor er bærekraft viktig for SMBer?

Små og mellomstore bedrifter er nøkkelen til overgangen til mer bærekraftige økonomier. De står overfor et samfunnspress om å tilpasse seg virkningene av et klima i endring fra forskjellige interessenter (som banker, leverandørkjedepartnere, offentlige myndigheter).

Det er flere fordeler for små og mellomstore bedrifter i å innlemme bærekraft i forretningsmodellen og planleggingen:

- proaktivt håndtere positive og negative samfunnsmessige miljøkonsekvenser skapt av virksomheten
- bedre tilgang på kapital og bedre finansieringsbetingelser
- redusere forretningskostnader med mer bærekraftige måter å jobbe og gjøre forretninger på
- sikre forretningsuksess ved å styrke virksomhetens langsiktige levedyktighet, noe som gjør den egnet for kommende generasjoner og som også vil øke virksomhetens salgsv verdi
- forbedre merkevaren, noe som er spesielt viktig for forbrukerrettet virksomhet
- utvide virksomhetens spenn, herunder utvalget av produkter og tjenester

Det er viktig at små og mellomstore bedrifter og deres revisorer forbereder seg for forespørsler knyttet til bærekraft. Disse forespørslene kan komme fra leverandører og samarbeidspartnere som ønsker bærekraftsinformasjon om virksomheten, fra banker og investorer knyttet til finansieringsbetingelser eller fra offentlige myndigheter i anskaffelsesrunder. EUs eller nasjonale regulatoriske krav til bærekraftsinformasjon og due-diligence i leverandørkjeden er kanskje ikke obligatoriske for alle små og mellomstore bedrifter. De kan dog forvente at disse kravene på sikt også vil gjelde for dem.



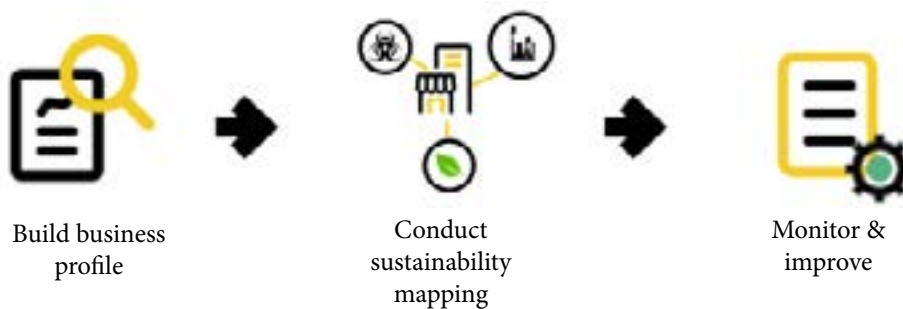
Hvordan vil bærekraftsvurderingen hjelpe?

Denne sjekklisten tar sikte på å støtte revisorer i å hjelpe små og mellomstore bedrifter med å ta de første skrittene mot å bygge bevissthet rundt sin bærekraftsmodenhet. Revisor bør bruke den for å strukturere og stimulere en dialog med sine SMB-kunder.

Denne vurderingen vil hjelpe å bygge en bærekraftsprofil for virksomheten, og muliggjør:

- revisor til å veilede og bidra til å introdusere nye kontrollfunksjoner og organisatoriske endringer som letter overvåkingen av bærekraftsfaktorer spesifikke for virksomheten
- å samle relevant bærekraftsinformasjon for å fatte bedre og godt informerte beslutninger, samt å rapportere utfallet av disse til eksterne interessenter
- å identifisere hull i relevant bærekraftsinformasjon om virksomheten som derfor må innhentes/utvikles videre.

Tre-trinns bærekraftsvurdering



Trinn 1 – Bygg bedriftsprofilen

Kartlegging av bedriftens bærekraftsprofil starter med å forstå forretningsmodellen, verdiskapingsprosessen og aktivitetstyper. Dette forsikrer en forretningsspesifikk og kalibrert tilnærming i et mulig senere trinn for rapportering av bærekraft.

Som et første trinn på ferden bør revisor og bedriften sammen innhente og dokumentere følgende nøkkelinformasjon:

- selskapsstørrelse (mikro, liten eller middels, for eksempel på grunnlag av EU-kommisjonens [SMB-definisjon](#))
- økonomisk sektor og forretningsmodell f.eks. inntektskilder, kundebase, produkter og finansieringsdetaljer
- sammenhengen og grad av avhengighet av banker. Dette er viktig for å være klar over hvor sannsynlig det er at bedriften vil motta ikke-finansiell informasjonsforespørsler fra bankene, og derfor forberede seg deretter.
- allerede tilgjengelige data om virksomhetens bærekraft (ESG) og økonomiske konsekvenser, for eksempel energiforbruk, kjønnsbalanse i lederstillinger, egenkapitalandel
- bedriftens kunnskap om og involvering i nasjonale og frivillige initiativer som er spesifikke for aktivitetssektoren (f.eks. klimalover, sektoravtaler for å nå Paris-målene, bærekraftige forretningssertifikater)
- graden av tilpasning av aktiviteter med EUs taksonomiregulering
- virksomhetens posisjon i leverandørkjeden, nøkkeltakere og leverandører, deres lokasjon (f.eks. i/utenfor EU, stabile/ustabile regioner)

Trinn 2 – Gjennomføre en bærekraftskartlegging

Bærekraftskartlegging starter med å identifisere mulige bærekraftsrisikoer og sårbarheter. Denne risikovurderingens hovedformål er å gi bedriften informasjon om sine forretningsrisikoer som gjør dem i stand til å ta beslutninger mot overgangen til bærekraftig drift. Det vil også hjelpe med å identifisere områder hvor man mangler informasjon for å utføre en risikoanalyse, og dermed indikere hvor videre arbeid for å finne eller utvikle den informasjonen vil være nødvendig.

Rutenettet nedenfor inneholder indikatorer på viktige emner som revisor bør diskutere med bedriften.

	Risikotype	Iboende risiko A	Finansiell risiko B	Kontrollrisiko C	Samlet risiko A+B+C	Kommen- tarer
Miljømessige forhold	Karbonfotavtrykk inkl. klimagassutslipp					
	Energibruk inkl. strømforbruk, type energi som brukes					
	Miljøskader inkl. luftforurensning og giftstoffer					
	Avfall inkl. avfallsreduksjon og resirkulering					
	Ressurs- og råvarebruk inkl. avhengighet av knappe naturressurser og råvarer, ressursbevaring, bruk av fornybar energi					
	Product livssyklus					
	Vannforbruk					
	Skrinlagte ressurser (stranded assets)					
Sosiale forhold	Produktsikkerhet, resirkulerbarhet og kvalitet					
	Medarbeiderrelasjoner og engasjement, inkl. Inkludere typer ansettelseskontrakter					
	Helse og sikkerhet på arbeidsplassen					
	Arbeidsforhold, regelmessig og åpen kommunikasjon, fleksible arbeidsplaner, lønn					
	Menneskerettigheter og moderne slaveri					
	Svindel, korrupsjon og hvitvasking av penger					
	Cybersikkerhet					
Personvern og beskyttelse inkl. håndtering og sikring av data fra kunder, forretningspartnere etc.						
Styresett	Ledelsesstruktur og kontroll inkl. kjønnsbalanse					
	Viktige personforhold inkl. innkommende yngre generasjon, etterfølgerplanlegging					
	Leverandører inkl. Kriterier for utvelgelse og kontroll av leverandører, bærekraftsinformasjon levert av leverandører					
	Eksterne aksjonærer					
	Eierskap					
	Hovedkilder for finansiering					
	Eventuelle ekstra klientspesifikke risikoområder					



HVORDAN SKAL MAN FYLLE UT RUTENETTET?

Eksisterende informasjon og tilgjengelige ressurser

All informasjon man har tilgjengelig bør fylles ut i rutenettet. Bedriftens eier og revisor bør også ta hensyn til tiltak som tidligere var på plass i henhold til eksisterende nasjonale og EU-krav .

Vanskeligheter med å fylle ut visse deler kan tyde på at det mangler viktig bærekraftsinformasjon. I slike tilfeller kan revisor kontakte relevante spesialister i nettverkene sine eller stole på allerede eksisterende ressurser for å hjelpe til med å fylle ut seksjoner, for eksempel SMB bærekraftsveikart av den kanadiske regjeringen, B-Impact Assessment-verktøyet eller Ecopreneur's Circularity Check. Landsspesifikke verktøy er også tilgjengelig, for eksempel dansk klimakompass. Revisorforeningen kan selvsagt også [kontaktes](#).

Tilpass rutenettet til bedriften

Vurder hvert elements relevans og materialitet for den bestemte virksomheten og sektoren. For en mikrovirksomhet med lav risiko, med én eier og én ansatt kan det for eksempel hende at det ikke er relevant å fullføre alle delene. Når en inndeling ikke er fylt ut, bør dog årsakene forklares i kommentar-feltet.



Consider each item's relevance and materiality for that particular business and sector.



Risikokategorier

I rutenettet bør risikoen vurderes ut fra tre elementer:

- **Iboende risiko**¹ (A) i forretningsmodellen/sektoren – Gi score 1 for lav risiko for å forårsake eller bli påvirket av bærekraftsfaktorer helt opp til 3 for høy risiko, for eksempel energiintensive næringer eller de som er avhengige av knappe ressurser. Iboende risikoer kan være interne, komme fra forsyningskjeden eller være utenfor virksomheten.
- **Finansiell risiko**² (B) måler risikoelementets økonomiske påvirkning – Gi score 1 for minimale potensielle konsekvenser til 3 for eksistensielle potensielle konsekvenser.
- **Kontrollrisiko** (C) vurderer eksisterende prosedyrer for å håndtere risiko – Gi score 1 for sterke formaliserte kontroller som er regelmessig testet og gjennomgått, score 2 for uformelle, men effektive og godt kommuniserte kontroller, score 3 for ingen eksisterende interne kontroller.

Risikoscore

En **samlet risiko** på 8-9 vil bety en **kritisk risiko** som bør håndteres umiddelbart. Lavere poengrisiko bør håndteres i synkende rekkefølge av alvorlighetsgrad, noe som betyr fra **høy risiko** for en risikoscore på 5-7 ned til **lav risiko** på 3-4.

Tiltak for å bedre scoren som bedriften bør ta vil avhenge av den spesifikke risikotypen og forretningsforholdene. De umiddelbare grepene bør ta sikte på å sette opp interne prosedyrer med regelmessig gjennomgåtte og testede formaliserte kontroller. Tiltakene for å håndtere de identifiserte risikoene bør dermed føre til lavere risikoscore.

Siden poengøvelsen vil være basert på revisor og SMB-bedriftens vurdering, bør den ikke betraktes som en objektiv øvelse. Revisor bør eventuelt vurdere å undersøke i sitt profesjonelle nettverk og konsultere spesialister i feltet om poengsummen de har utviklet for å forbedre nøyaktigheten.

¹ Den iboende risikoanalysen bør konsekvent også ta hensyn til regulatoriske tiltak eller rettssaker relatert til bærekraftsproblemer samt potensiell omdømmerisiko.

² Den finansielle risikoanalysen bør også ta hensyn til mulighetskostnader – dvs. muligheter som kunne ha ledet til potensielle inntekter og kostnadsbesparelser. For eksempel kan en energiintensiv forretningsmodell være i stand til å spare penger på lang sikt ved å bytte til en mer effektiv produksjonsprosess eller nytt maskineri.

TRINN 3 – OVERVÅK, FORBEDRE OG TA FØRSTE SKRITT MOT RAPPORTERING

For hvert element som identifiseres i risikovurderingsøvelsen som **kritisk** eller **høy** relevans for bedriften, startende først med de høyeste scoring kritiske risikoene, bør revisor veilede og hjelpe virksomheten til å

- gjennomføre en SWOT analyse for virksomheten
- sette mål for forbedring
- definere de viktigste KPI'ene for å oppnå disse målene
- igangsette kontrollprosesser

Dette vil gjøre det mulig å spore fremdrift og samle inn informasjon som er relevant for bedriftens beslutningstaking og etterfølgende for ekstern rapportering.

Etter å ha dekket alle kritiske områder, bør revisor hjelpe bedriften med å ta de første skrittene mot ekstern rapportering av de identifiserte bærekraftsspørsmålene. Revisor bør veilede bedriften til å reflektere over hva som er relevant å rapportere, hvorfor, hvordan og til hvem.

For å oppnå dette, bør revisor diskutere med og veilede bedriften til å:

- presentere sin forståelse av bærekraftsmål og hvordan virksomheten kan bidra til å nå disse
- presentere sine resultater med henvisning til bærekraftige utviklingsindikatorer og mål, og hvordan de bidrar til bærekraftig utvikling
- beskrive hvordan bærekraftstemaer forholder seg til deres langsiktige organisasjonsstrategi, risikoer og muligheter, inkludert leverandørkjeden
- beskrive og kartlegge interessentene de anser seg ansvarlige for
- ta hensyn til aktuelle emner og problemstillinger som de føler representerer betydelig risiko for organisasjonen og operasjonsområdet, knyttet til resultatene av trinn 2
- vurdere bærekraftskonsekvensene i og utenfor deres bedrift. Prioriter all relevant informasjon på grunnlag av materialitetsprinsippet.
- ikke utelate informasjon som påvirker eller er nødvendig for interessentvurderinger eller beslutninger, eller som gjenspeiler betydelige ESG-konsekvenser

Små og mellomstore bedrifter representerer den lokale økonomien. For de fleste europeiske samarbeidsbanker er de den viktigste kundegruppen. Spesielt på lokalt nivå er det der overgangen til en mer bærekraftig økonomi må skje. For å styre selskapene sine riktig mot bærekraft, trenger gründere et like klart bilde av ESG-ytelsen som deres økonomiske situasjon. Og bankene krever at kundenes ESG-data overholder kravene til bærekraftsrapportering for å håndtere risikoen ved selskapslån på riktig måte. Det er derfor viktig å tilby passende verktøy for små og mellomstore bedrifter - realistiske og praktiske løsninger som kan brukes på en frivillig, balansert og forholdsmessig måte. Å pålegge kompliserte og kostbare byrder må unngås. På denne måten kan vi ta med oss små og mellomstore bedrifter på reisen til en bærekraftig økonomi. Vi er sikre på at sjekklisten vil være nyttig i denne forbindelse. EACB-medlemmer var glade for å kunne bringe kompetanse og synspunkter gjennom hele prosessen.“

Nina Schindler, EACB adm. dir.